

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief van 14 juni 2010 inzake afschrift van de brief aan de Federatie Opvang over maatschappelijke opvang en eigen bijdrage voor AWBZ-begeleiding (29 538, nr. 114)

De op 2 juli 2010 toegezonden vragen en opmerkingen zijn met de door de minister bij brief van 2010 toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Smeets

Adjunct-griffier van de commissie,
Sjerp

- I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties
- II. Reactie van de minister

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties*Vragen en opmerkingen van de VVD-fractie*

De leden van de VVD-fractie hebben met veel interesse kennisgenomen van de brief van de minister van VWS aan de Federatie Opvang over maatschappelijke opvang en de eigen bijdrage voor AWBZ-begeleiding. Tijdens het algemeen overleg maatschappelijke opvang op 16 december 2009 (29 325, nr. 50) deed de toenmalige staatssecretaris van VWS in antwoord op vragen van de VVD-fractie de toezegging om ervoor te zorgen dat er in de vrouwenopvang geen cliëntgegevens inzake de eigen bijdrage regeling AWBZ aan het Centraal Administratie Kantoor (CAK) worden gestuurd, dit om de veiligheid van de vrouwen te beschermen. Deze leden zijn de minister zeer erkentelijk dat deze toezegging inmiddels is uitgevoerd. Daarnaast hebben genoemde leden echter ook nog enkele andere vragen.

In de eerste plaats constateren deze leden dat gemeenten, als zij bijzondere bijstand willen verlenen aan mensen om de eigen bijdrage te kunnen betalen meer administratieve lasten van de aanvraag van de bijstand hebben dan de eigen bijdrage oplevert. Is de minister voornemens om de toename van administratieve lasten van gemeenten en zorgaanbieders te voorkomen en te verminderen? Zo ja, hoe precies en zo nee, waarom niet?

Hoewel de anticumulatie van eigen bijdragen in de Wmo en AWBZ voor opvangcliënten wettelijk is geregeld, roept de uitvoering daarvan vragen op. De wijze waarop de minister dit denkt uit te voeren staat in zijn brief. Het signaal uit het veld is echter dat deze optie veel administratieve inzet vergt. Vanuit het veld, via de Federatie Opvang, kwam daarom een ander voorstel. Dit behelst dat instellingen voor de maatschappelijke opvang alleen de cliënten aan het CAK melden die een eigen bijdrage AWBZ moeten betalen. De andere cliënten (die onder de anticumulatie vallen) betalen hun eigen bijdrage Wmo aan de instelling of gemeente en hebben verder niets met het CAK te maken. Heeft de minister ook deze optie overwogen? Deelt de minister de mening dat op deze wijze zowel het doel wordt bereikt, namelijk dat de opvangcliënt geen eigen bijdrage AWBZ wordt opgelegd, en tegelijkertijd veel wordt bespaard op administratie en bureaucratie als dit voorstel zou worden gevolgd?

Wat zijn de redenen dat de minister niet voor dit voorstel heeft gekozen? Voorts is aan genoemde leden gemeld dat er een groep mensen is die bij een opvanginstelling woont en van een «derde» aanbieder AWBZ zorg krijgt. Deze klanten krijgen sinds 21 juni 2009 dubbele rekeningen. De «derde» aanbieder weet vaak niet waar zijn cliënt woont en of dat een opvanginstelling is. De minister heeft de zorgaanbieders gevraagd voor de cliënten die dit overkomt bezwaar aan te tekenen bij het CAK. Het CAK geeft aan dat cliënten die dit overkomt zich zelf moeten melden bij het CAK. De «derde» zorgaanbieders mogen van het CAK niet met de maatschappelijk opvang productcodes voor anticumulatie werken. Deze leden verwachten dat de cliënten ernstig de dupe worden van deze aanwijzing. Wat gaat de minister doen om cliënten bij te staan die in de problemen komen door deze administratieve procedures?

Een kleine groep mensen heeft in de periode voor 21 juni 2010 facturen ontvangen voor een dubbele eigen bijdrage. Het betreft de groep die vanwege gezondheidsproblemen gebruik maakte van extramurale verzorging of verpleging tijdens hun verblijf in de opvang. Zij hebben het

grootste deel van hun inkomen aan de opvanginstelling betaald als eigen bijdrage in het kader van de Wmo. Helaas heeft een corresponderende anti-cumulatieregeling tot 21 juni 2009 in de Wmo ontbroken. Deze cumulatie is in de afgelopen jaren diverse malen aan de orde gesteld in de Kamer, leidend tot toezeggingen dat de problematiek opgelost zou worden. Het is nooit de bedoeling van de wetgever geweest dat daklozen in opvanginstellingen twee keer een factuur zouden krijgen. De wet die per 21 juni 2010 is ingegaan geldt echter alleen voor de toekomstige gevallen. Kan de minister de Kamer informeren hoeveel mensen er als gevolg hiervan een schuld hebben opgebouwd bij het CAK? Is het reëel dat het CAK deze schulden gaat innen, gelet op de kosten van incassoprocedures en het inkomen - veelal alleen zak- en kleedgeld op grond van de Wet werk en bijstand (WWB) - die deze mensen hebben?

De minister geeft aan dat de Federatie Opvang gelijk heeft als zij stelt dat de bevoegdheid tot het heffen en innen van een eigen bijdrage in het kader van de maatschappelijke opvang en vrouwenopvang in de periode vanaf 21 juni niet optimaal is geregeld. Feitelijk bestaat in die periode geen bevoegdheid tot heffen en innen, noch bij gemeenten, noch bij instellingen. Er is een wetswijziging in voorbereiding die waarschijnlijk per 2011 in werking zal treden en dan terugwerkende kracht heeft. Bij welke instantie kunnen cliënten bezwaar maken indien zij problemen hebben met de heffing van de eigen bijdrage in het kader van de Wmo in bedoelde periode? Welke instantie is aansprakelijk voor fouten bij het heffen en innen van die eigen bijdragen in de periode 21 juni 2010 tot 1 januari 2011?

Zorgaanbieders zien zich door de invoering van de eigen bijdragen voor AWBZ-begeleiding geconfronteerd met een enorme verhoging van administratieve lasten. De administratieve lasten nemen toe doordat twee keer productiecijfers moeten worden aangeleverd, één keer aan het zorgkantoor en één keer aan het CAK. De eisen die daaraan worden gesteld door het CAK en de zorgkantoren zijn niet op elkaar afgestemd. Gaat de minister ervoor zorgen dat gegevensstromen in het kader van declaratie, verantwoording en eigen bijdragen vereenvoudigd gaan worden, en zo ja, hoe?

Vragen en opmerkingen van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brieven van de minister waarin hij de Federatie Opvang en de Kamer inlicht over de maatschappelijke opvang en eigen bijdrage voor AWBZ-begeleiding. Zij zijn verheugd dat er wordt gewerkt aan het voorkomen dat cliënten ten onrechte dubbele eigen bijdrage betalen en dat daarbij speciale aandacht is voor de veiligheid van vrouwen in de vrouwenopvang. Genoemde leden hebben echter wel een aantal vragen over de voorliggende brieven.

Met ingang van 21 juni 2010 dienen cliënten een eigen bijdrage te betalen voor begeleiding (AWBZ) in natura. Deze plicht geldt ook voor mensen die al gebruik maken van maatschappelijke opvang (mo) of vrouwenopvang (vo), (beide onder Wmo), en daarvoor al een eigen bijdrage betalen. De voorstellen die de minister doet in zijn brieven zijn technische voorstellen die dienen om te voorkomen dat cliënten niet tweemaal de eigen bijdrage betalen.

De minister kondigt aan dat het CAK, als bevoegde instantie voor het vaststellen en innen van de eigen bijdrage voor AWBZ-zorg en maatschappelijke ondersteuning, ook de gegevens van cliënten die gebruik maken van maatschappelijke opvang of vrouwenopvang, zal gaan verwerken. Instellingen die maatschappelijke opvang bieden moeten daarom hun cliënten bij het CAK met een «speciale code» aanmelden, zodat er geen dubbele eigen bijdrage wordt geïnd. Externe zorgaanbieders worden verzocht om «actief navraag te doen» bij cliënten om zo

de dubbele betaling te voorkomen. De leden van de PvdA-fractie hebben grote vraagtekens bij deze oplossing, onder andere gezien de grote administratieve druk die er nu al ligt op CAK en de betreffende zorginstellingen. Kan de minister garanderen dat cliënten vanaf het moment van inwerking treden van de verplichte eigen bijdrage voor AWBZ-begeleiding geen onterechte dubbele eigen bijdrage hoeven te betalen?

Genoemde leden hebben al eerder hun verontrusting geuit over de praktijksituatie rondom de anticumulatie maatregelen voor eigen bijdrage voor Wmo en AWBZ. Kan de minister uiteenzetten of er ondertussen oplossingen zijn gevonden voor de administratieve problemen die zich voordeden bij deze anticumulatie maatregelen? Is er bij de maatregelen die de minister nu aankondigt om dubbele betaling van eigen bijdrage te voorkomen aansluiting gezocht bij de werkwijze rondom anticumulatie? Kan de minister toelichten of de uitvoeringstoets die is gedaan bij het CAK succesvol was? Zal de daarbij gehanteerde termijn van 2 weken waarbinnen mo-instellingen hun cliënten bij het CAK moeten melden worden vastgehouden? Gelden er ook afspraken over de termijn waarbinnen het CAK deze meldingen dient te verwerken?

De minister acht de «meerderheid» van de mo-instellingen in staat om de geautomatiseerde melding te doen. Zijn er al instellingen die te kennen hebben gegeven de gegevens van cliënten niet te kunnen leveren aan het CAK? Kan de minister aangeven om hoeveel instellingen dat gaat? Kan de minister verduidelijken welke ondersteuning het CAK deze instellingen kan geven, en of het CAK deze extra taken aankan?

Kan de minister uiteenzetten om hoeveel mensen het gaat wanneer hij spreekt over cliënten die niet via registratie via het CAK worden «gevonden»? Kan de minister garanderen dat al deze mensen wel «gevonden» worden door de voorgestelde extra inspanningen en «actieve navraag» van instellingen en externe zorgaanbieders en dat deze mensen dus vanaf het moment van invoering van de eigen bijdrage betaling voor begeleiding niet hoeven te vrezen voor onterechte dubbele betaling van eigen bijdrage?

Genoemde leden zijn blij dat er speciale aandacht is voor de veiligheid voor van vrouwen die verblijven in de vrouwenopvang. Zij hebben hier ook meermaals voor gepleit. Kan de minister toelichten wat hij bedoelt met het citaat dat voor het «merendeel» van deze cliënten een bevredigende oplossing is gevonden?

Hoe wordt omgegaan met die vrouwen die verzocht hebben om, in verband met geheimhouding, ook geen gegevens te verstrekken over het briefadres? Worden ook de adreswijzingen in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA) verwerkt door het CAK? Op welke manier wordt de instantie die deze gevoelige gegevens verwerkt geïnstrueerd over het veilig en vertrouwelijk omgaan hiermee?

Kan de minister uiteenzetten hoe de nu voorgestelde maatregelen en de rol van het CAK daarbij, zich verhouden tot de aangekondigde wijziging van de Wmo, die gemeente zelf de bevoegdheid geeft om eigen bijdragen zelf vast te stellen en te innen? Kan de minister toelichten wat de te verwachten inkomenseffecten zijn als gevolg van cumulatie van eigen bijdragen door beslissingen over de eigen bijdrage die op gemeentelijk niveau gemaakt zullen worden? Op welke manier kan worden gegarandeerd dat zich door deze beslissingen geen cumulatie van eigen bijdragen zal voordoen? Kan de minister verduidelijken wat wordt bedoeld met het terugwerken van deze voorgestelde wetswijziging voor de Wmo tot en met 19 april 2010? Welke gevolgen heeft dit voor de nu aangekondigde maatregelen voor eigen bijdrage AWBZ-begeleiding, en welke status hebben deze?

Vragen en opmerkingen van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de voorliggende brief over maatschappelijke opvang en eigen bijdrage voor AWBZ-begeleiding. Zij zijn het er mee eens dat de dubbele eigen bijdragen in de vrouwenopvang worden vermeden, door het voorliggende voorstel. Wel vinden zij het van belang dat hierin uiterst zorgvuldig wordt omgegaan met de privacy van de cliënten in de maatschappelijke opvang en de vrouwenopvang. Kan de minister uiteenzetten op welke wijze deze maximaal wordt geborgd? Deze leden lezen dat er gebruik gemaakt wordt van de GBA-gegevens. Hoe ziet de minister daarin de veiligheid van de cliënten gewaarborgd?

Verder zal op korte termijn een voorstel aan de Kamer worden aangeboden inzake de bijdrageregeling bij de Wmo, waarmee gemeenten bevoegd worden een eigen bijdrage zelf vast te stellen. Kan de minister uiteenzetten wat daarmee ten opzichte van de huidige situatie wijzigt? Welke bijdragen mogen gemeenten straks wel vaststellen, die nu via het CAK gaan? Als het gaat om maatschappelijke opvang, op welke wijze wordt deze eigen bijdrage dan vastgesteld? Zullen de centrumgemeenten deze innen, of gaat dat voor elke gemeente afzonderlijk? Het gaat hier om kwetsbare mensen, zoals mensen die een zwervend bestaan leiden of thuisloos zijn. Hoe zal de toekomstige situatie voor deze groep bij eigen bijdrageheffing door gemeenten zijn? Wat zal daardoor veranderen? Wordt hier ook naar bronheffing of naar andere mogelijkheden van bijdrageheffing gekeken? In hoeverre zijn gemeenten hier klaar voor?

Vragen en opmerkingen van de SP-fractie

De fractie van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister. Dat de minister zich inspant om stapeling van eigen bijdragen voor gebruikers van maatschappelijke opvang en vrouwenopvang wil voorkomen, kan op instemming rekenen. Genoemde leden vragen in hoeverre het CAK in staat is om de door de instellingen voor maatschappelijke aangeleverde informatie te verwerken en hier correct naar te handelen. Het CAK wordt immers al jaren geplaagd door administratieve en organisatorische problemen. De SP-fractie hoort graag van de minister of alle problemen inmiddels zijn opgelost tot tevredenheid van de gedupeerden en of het CAK deze nieuwe taak daadwerkelijk aan kan. De leden willen de garantie dat zij op de hoogte blijven van de afwikkeling en mogelijke knelpunten bij het CAK, mede om de grote onrust die rond het CAK heeft plaatsgevonden in het verleden voor te zijn.

Genoemde leden hebben veel vragen ontvangen van instellingen die begeleiding verlenen over de plicht om zelf aan de personen die begeleiding krijgen informatie te verstrekken over de invoering van de eigen bijdrage. Erkent de minister dat dit leidt tot verzakelijking in de hulpverlenerrelatie tussen begeleider en begeleidde persoon? Erkent de minister tevens dat dit zich niet verhoudt met de laagdrempelige inzet voor moeilijk bereikbare groepen, zoals verstandelijk beperkten, sociaal zwakkeren, mensen met een psychiatrische stoornis en zo verder? Ziet de minister in dat de begeleider vaak ervaren wordt als een kennis en/of vriend die helpt het dagelijkse leven op orde te houden? Is de minister van mening dat het een terechte keuze was om de informatie over de eigen bijdrage door de hulpverlener en/of de hulpverlenende instantie te laten verschaffen? Is inzichtelijk hoeveel instanties daadwerkelijk de mensen hebben geïnformeerd? Is het mogelijk dat het CAK en/of de gemeente alsnog de mensen die begeleiding krijgen informeren?

Deze leden vinden eigen bijdragen voor maatschappelijke opvang en begeleiding onwenselijk. Maatschappelijke opvang en begeleiding dient een activiteit te zijn ten bate van de hele maatschappij, die daarom naar het oordeel van de SP-fractie collectief zou moeten worden bekostigd. Zij

vragen daarom of eigen bijdragen ertoe leiden dat doelgroepen af zien van begeleiding die hen helpt zelfstandig te blijven functioneren. Is het waar dat de eigen bijdrage voor begeleiding van een verstandelijk gehandicapt stel kan oplopen tot 100 euro per maand? Heeft de minister rekening gehouden met de inverdieneffecten van begeleiding? Wie zelfstandig het huishouden leert doen, hoeft geen beroep te doen op huishoudelijke hulp. Deelt de minister deze stelling? Erkent de minister dat wanneer mensen met een psychische aandoening, verstandelijke beperking en/of een verslaving zorg gaan mijden de maatschappelijke kosten stijgen? Is de minister bereid de Kamer twee keer per jaar te informeren over mensen die afzien van zorg?

Tot slot willen deze leden graag opheldering over de geschapen onzekerheid die er is onder GGZ-patiënten die begeleiding ontvangen. Er worden bedragen van 250 euro per maand aan eigen bijdrage genoemd. Is dat waar?

II. Reactie van de minister